

ratlanságát feledtetni némileg színes nyelve és néhány közvetlen meleg hangú kis költeménye (Édesanyám sírkeresztje), melyek egyúttal azt is mutatják, hogyan lehetséges számára és mily irányban a haladás.

Agyagfalvi Hegyi István költeményei nemcsak kiforrott költői egyéniségre vallanak, hanem az irredenta költészetnek is jobb termékei közé tartoznak. Az ő lelke is az erdélyi ősi rögre vágyik, a turáni rónán kalandoz, ő is korhol és kárhozzat, riaszt a véres karddal és vigasztal az új Simeon rendületlen hitével. Egy szóval a mai magyar lélek önkínzását, vágyait és reményeit szólaltatja meg, de mindig erővel, olykor megrendítőn. Egészséges szimbolizmusa még merészebb vonatkoztatásban sem billen fel, a magyar mondai motívumok gazdag felhasználása pedig mindig az újság ingerével hat. Nem irredenta színezetű költeményeit a lelki kiegyensúlyozottság és az elmélkedésre hajló optimizmus hatja át, formailag összebékítve a régi költői hagyományokat a nyelv modernebb, újabb színeivel. Költői ereje csak egy-két nagyobb kompozíciójában lankad el kissé, ritmusában csak elvétve akadunk zökkenőre.

Annak, aki Kerecseny János 23 énekes «történelmi ősrégéjét» a kezébe veszi, okvetlenül felötlik a kérdés: szabad-e, lehet-e Arany János után a hún világra lépni? Szabad-e folytatni csak «nem egészen dicstelenül» is, amit ő «teljes dicsőséggel» kezdett, vagy lehet-e olyan nyomokat találni, amerre Arany nem járt. Aki a hún világhoz hozzányúl, lépten-nyomon kikényszeríti az összehasonlítást. Kerecseny János regéjének a meséjét már három fő-részének címe is eléggé jelzi (Isten kardja, Hadak útján, Attila halála). Bele van sűrítve mindaz, amit a mondák és krónikák Attiláról csak tudnak. Egyszer a szorongatott Attila előtt láng csap ki a földből s annak a közepéből egy kard repül Attila kezébe: Hadúr kardja. Ezekután tudatára ébred világhódítói hivatásának, de mielőtt elindulna, orozva megöletti Blédát, a testvérét. A második részben meghódítja Európát. A harmadikban először és utoljára szerelmes lesz, de nászéjtszakáján megered az orra vére, meghal és eltemetetik. Ez a fő-történet sok terhet hordoz magával. Felesleges bele Attila lakomája (legalább is így), Iszla vitéz lakzija, az unalmas seregszemlék, sőt Attila harmincnegy-

versszakos szónoklata is. Alakja valójában csak egy van, Attila, ez is sem szimpatikus, sem igaz. Korrajza aprólékosra törekvő, de nem hű, változó versformája nem illik mindig a tárgyhoz, nyelve sokszor száraz, krónikás. Buda Haláláról meg is feledkeztünk, ami nagy szerencse, mert különben még erősebben alá kellene húznunk a végeredményt: ami jó benne, nem új s ami új, nem jó.

Nagyon egyszerű, de kedves kis történetet önt jelenetekbe Noszlopi Aba Tihamér Levente című kis ifjúsági színjátéka. A címe elárulja a szerző célját. A nemzeti fontosságú levételemozgalmat akarja szolgálni már nevelő hatású meséjével is, de azzal is, hogy hazafias színdarabot ad a szerepelni vágyó ifjú levették kezébe. Hangulatos dalai is emelik a kis darab értékét.

rpt.

Tamás Lajos: Jóságom sátora. Berlin. 1927. — L. Vogenreiter Verlag. — Halk, fiatalosan-komoly lélek szelíd énekeit tartalmazza ez a kötet. Tamás eszmeköre nem nagy, érzésvilága ritkán vet nagyobb hullámot, formanyelve gazdagabb változatosságot nem mutat. Szinte bátortalan szeméremmel dalolja többnyire rövid, tercinás strófáit. A mindent egybefogó nagy ember-szeretet tölti ki lelkét és jósága sátorába hív ifjút és aggot, boldogot és sorsüldözöttet egyaránt, hogy boldogan kiossa nekik lelke ajándékait. Ez az alapérzelme tér vissza minduntalan a kötetben. A huszonkét és huszonnégy évről daloló költőt még nem forgatta meg a sors véres-verejtékes sodrában, még csak sejtései támadnak az emberi lélek és szív mélységeiről, nagy problémákat épen csak hogy érint (*Vörös rózsát önöz a vérem* — a szerelem és *Mindig külön* — a magyar sors), még nem lett igazi, lélekmegrázó élmény birtokosává. Ez magyarázza szűk érzelmi és gondolati körét s ez a kulcsa szűk hangskálájának is. Maga is érzi eseménytelen életének költői hátrányát, a csendből és békéből kivágyik: «Csak jönne már, valami jönne — sebesebben». Mindazáltal annyira finom lélekrezdülésről tesznek bizonyosságot e versek, hogy nem tartjuk őket sikertelen indulásnak. Kétségtelen Tamás formaérzéke is. Persze gondolat és forma nem simul még egymáshoz művészi harmóniában, a ritmus meg-megdöccen, a rímek sokszor nem csendülnek össze tisztán, de néha e tekintet-

ben is kielégít (*Szeretetem szeretettől érik — A földbe ássuk aranyunk — és különösen: Bókol az ősz*). Ez utóbbi tén az egész kötet legsikerültebb alkotása.

Ilyen kezdet után a következő kötet-től jelentékeny értékgyarapodást várunk.

A kötetet a berlini Ludwig Voggenreiter Verlag igen izléseesen adta ki.
Gál János.

Alapi Nándor: Vándorlásunk. (*Emlékkönyv az Országos Kamaraszínház ezredik előadására.* Bp. 1926.)

A magyar vidéki színházak mai, művészileg elmaradott helyzetéből alig lehet más kivezető utat találni, mint a stagione-rendszert. A vidéki társulatok, hogy közönségüknek állandóan újdonsággal szolgáljanak, kénytelenek a darabokat nyersen, alig két-három próba után színpadra vinni. Különösen a komolyabb, az értékesebb darabok húzzák a rövidet. Ezeknek aránylag kicsiny a közönségük s ugyanabban a városban ugyanaz a drámai mű legfeljebb ha kétszer tud közönséget vonzani.

A stagione-rendszer az egyetlen, amely segítene a bajon. Ha az országunk volna négy-öt drámai és esetleg egy-két operatársulata s e társulatok mindegyike évente 10—15 kítűnően összetanult darabban indulna körútra, e vándorlásuk színházunknak okvetlenül fellendülést hozna.

Ezért jelentékeny úttörő kísérlet Alapi Nándoré, aki társulatával 1924 márciusa óta Csonka-Magyarország legkülönbözőbb városait járta végig s 1926 novemberében Budapesten tartotta meg az ezredik előadást.

Erről az ezer előadásról e kis emlékkönyv tanulságos tájékoztatást nyújt mind a színházunk mai állapota iránt érdeklődő közönségnek, mind pedig a magyar színház történetének. E hasábkon csak a könyvnek statisztikai kimutatásából emelünk ki egy-két adatot:

Az ezer előadás negyvenkét szerzőt mutatott be. Köztük Ibsent 110 alkalommal, Molièret 108, Gárdonyi Gézárt 51, Herczeg Ferencet 41, Tolsztojt 38, Hebbelt 30, Beaumarchaist 27, Gogolyt 22, Kisfaludy Károlyt 10, Shakespearét 10, G. Hauptmant pedig 4 estén játszották.

A könyv minden lapja arról győzi meg az olvasót, hogy vidéken is lehet tiszta irodalommal közönséget szin-

házba vonzani, ha az előadások gondosak és fővárosi színvonalon állanak.
— bs —

Arrigo Solmi: Itália föltámadása.

Az Athenaeum «Élet és tudománya» sorozatában megjelent mű azt a nyolc előadást tartalmazza, melyet Arrigo Solmi, a páviai egyetem tanára a Népkönyvtárak Olasz Szövetsége által rendezett tanfolyamon tartott.

Napoleon bukásától, mely az olasz szabadsághozmozgalomnak az első ösztönzést megadta, a világháború befejezéséig mozzanatról-mozzanatra követi az olasz egység kialakulásának változatos fázisait e könyv. Mazzini, Gioberti, Cavour, Garibaldi — ez a négy korszakalkotó egyéniség az energiaközpontja ennek a hatalmas átalakulási folyamatnak, de körülöttük ott kavarognak kaleidoszkópszerű tarkaságban az olasz újjászületés különös figurái: építők és anarchisták, apostolok és kalandorok, idealisták és kétkézi forradalmárok. Nincs tanulságosabb könyv a kizárólagos történelmi materializmus ellen ennél a könyvnél!

Solmi legfőként a tények előadására szorítkozik. Nem ad korekpet, nem is fordít különös gondot a jellemzésre, de ebben a kaotikus anyagban világos előadásával, plasztikus egyszerűségével rendet teremt. Ilyen rövid előadásban *ennyit* nem is lehetne tökéletesen előadni. A szűk keretek között is mindenütt gondosan kiemeli a magyar vonatkozásokat, különösen *Türr* Istvánnak fontos szerepét.

Olasz szempontból itéli meg az eseményeket (ezt különben meleg előszavában férfiasan be is vallja), de ezen *belül* nemzeti lelkesedése dacára is keményen tárgyilagos. Nekünk is intő tanulságul szolgálhatnak az ilyenfajta sorok: «Olaszország lakolt azért a bűnéért, hogy nem oltotta be a népbe annak a helyes, szükséges tudatát, mit követel tőle a modern élet, hogy mi értéke van a társadalom megvédése és haladása szempontjából a haza fogalmának...»

Mégis a világháborút érintő némely megállapításánál — különösen az olasz fronton történt eseményeket illetően — néha túlmegy a tárgyilagosság határán.

Nekünk, magyaroknak különösen fontos memento ez a könyv: megmutatja, hogyan lehet *hétfelé* való szétzúllásból feltámadni a nemzet fiainak áldozatkészsége segítségével. Sz. G.